

Färgchock i Skäret

Samtal med Matthias van Ankel

Jag vill ta på den, känna, lukta och smaka. Stå nära, se på avstånd, gå runt den stora kuben i starka färger av sammanpressad plast i gult, grönt, blått, rött och alla konstnärsgeni, upplivat av postmodernismens experimenterande och teoretiserande, i en ny fas.

För Matthias följdes trevande försök av större självförtroende och en vilja att utforska och gå längre. – Jag tror att det är det som gör att måleriet lever vidare, att det hela tiden finns och har funnits den där fysiska, taktila aspekten. Men måleriet har ju inte alltid haft sin självklara plats, framför allt inte i början av 1990-talet på Konstfack och Mejan. – Jag började på Konstfack direkt efter gymnasiet, berättar Matthias. Och ja, det var väl så att fotografiet började komma stort då och att måla blev allt mer ute. Det kändes rätt motigt ibland.

Men det hindrade honom inte från att fortsätta och direkt efter sina två sista specialår på Mejan plockades han snabbt upp av Galleri Aronowitsch, först var han med i en samlingsutställning sedan en separatutställning 1998. Men efter det uppstod ett

glapp, ett rätt långt sådant, där han ställde ut på flera andra platser runt om i Sverige och internationellt. Först 2004 ställde han ut på galleriet igen. Varför det blev så funderar han inte så mycket över. Tiden gick inte till spillo. – Nej, det möjliggjorde kanske på ett sätt min utvecklingsbana.

Något som resulterade i det som man idag kan säga är säreget för just Matthias konst: de straka färgerna, den precisa materialkänslan, den återkommande idén om olika former av transparens och speglingar – och måleriets sinnliga kvaliteter. Delar som i olika grad finns närvarande i utställningen i Skäret. Flera små kuber av sammanpressad färg och tre stora gummimålningar samsas i det vita rummet. Kuberna är som mindre kusiner till de större och tillför en lekfull flexibilitet. De är som en målning som fallit isär eller så verkar de just ha drösat ur en spelkopp eller en hand, huller om buller. Liksom tärningar har de sex olika sidor, var och en med sin egen betydelse som styr de visuella förutsättningarna. Vi får inte allt. Desto mer redovisas i de större målningarna, där två av dem reflekteras i varandra, en i färg och en blek, nästan genomskinlig. Den ena är vacker, på gränsen till insmickrande i sina starka färger. – Som en juvel, säger Matthias. Den andra är gjord

på exakt samma sätt, och blir till en dränerad spegelbild av sin färgstarka tvilling. – Jag upplever att den på något sätt avslöjar arkitekturen i den andra och kanske lyfter fram den mer också. De bollar med varandra och talar samma språk, säger han. Avsaknaden av färg förstärker ytterligare leken mellan yta, färg och form. I andra verk ligger det mer gömt för betraktaren att upptäcka. Vad är fram- och baksida? Vad är upp och ner? Något som kan tyckas så självklart enkelt erbjuder i Matthias verk en nästan retfull frihet att själv upptäcka och, i vissa fall, själv ändra på. När gummimålningarna tillverkas pressas gummi i olika färger ihop under handkraft (kuberna pressas under 50 tons tryck i maskin). Då uppstår naturligt två olika sidor, en strukturerad yta och en slät yta. Inte alltid lätt att upptäcka, men tittar man noga blir förskjutningen än mer överrumplande och påtaglig.

Upphängningsanordningen utgörs av flera hål perforerade rätt genom målningens hörn eller sidor att hänga upp på de stavar i rostfritt stål, fixerade på en metallskena, som är en så viktig del av den visuella helheten. – Ett rebelliskt ingrepp i målningens oantastliga fullkomlighet! utbrister Matthias och ler, men jag är väldigt noggrann med var hålen ska

sitta. Och det ger en mängd möjligheter. Upp, ner, fram, bak – du bestämmer.

I sina Sliding Pressure Paintings är spelet med ytan densamma, men här arbetar Matthias med glas och effekten blir helt annorlunda. Genom att lägga färg på en glasskiva, pressa en likadan skiva på det och sedan dra åt sidan skapar han en parafras på psykologins Rorschachbild. Här spelar dock associationerna mindre roll, verken ringar i stället in en säregen känsla av färgen på det genomskinliga underlaget. Å ena sidan ligger färgen blottad på glaset, utdragen, å andra sidan ligger den skyddad bakom den släta ytan onårbar och nästan förförisk. Tidigare arbeten har inkluderat Pressure Paintings som bygger på samma teknik, men med det mer "klassiska" greppet att pressa ihop färgen mellan två dukar och sedan dra isär, ingen glidning åt sidan. Speglingen utgör likafullt navet i båda dessa serier, och som betraktare söker man ivrigt efter likheterna mellan de två bilder som uppstår, den spegelvända bekräftelsen på det som skett. Abstraktionens tjusning ligger just i osäkerhetsmomentet, möjligheten att förlora sig i jakten på logik och ordning. Döljer sig ett tecken där inne, en väg till förståelse?

Själv säger Matthias att det är extra viktigt att kunna tappa kontrollen när man håller på med ett abstrakt språk. Han söker en osäkerhet där det i tillblivelseögonblicket uppstår ett moment av överraskning som kan ge det där lilla extra. Allra helst när det blir till någon form av figuration, då är det som om han kommit in bakvägen tillbaka till det föreställande måleriet. Den kunskapen använder han sig av fortfarande, men det viktiga är inte vägen till det färdiga verket, utan det är resultatet. – Jag står inte ut med de där idén och romantiserandet kring "konstnärsgeniet", där man sitter och ritar 500 linjer för hand, och så blir en lite sned – då ritar man om allt igen! – Jag tycker att gummit uppfyller många av mina tankar om vad man kan tillföra måleriet och om vad det är att vara målare. Det är väldigt tillfredställande att stå där i fabriken mitt i all den där distraktionen och göra mina målningar. Och att flera andra är involverade. Jag har upptäckt att jag måste ha det där totala kaoset i rummet för att hitta in och blir riktigt fokuserad. Och så gillar jag tidspressen också. Det handlar mycket om självförtroende, jag klarar av det här, jag kan göra det här, säger Matthias. Det tunga gummit, de stora dukarna, glas-skivorna, fabriken och hettan, ögonblicket

av förlorad kontroll då verket blir till. Det finns något väldigt macho i Matthias konst. Det handlar om fysisk konst i dubbel bemärkelse. Den abstrakta expressionismens nestor Jackson Pollock känns som en självklar referens. Med sina "droppmålningar" lade han grunden till action painting, färg och slump parat med fysisk styrka, och han ska ha sagt: "Målningen har sitt eget liv. Jag hjälper den att födas". Aningen storvulet så här i efterhand, men inte desto mindre avgörande. Svenska inspirationskällor skulle kunna vara Max Book eller Ola Billgren. Själv nämner Matthias August Strindberg och Ernst Josephson som förebilder, tillsammans med ikoner som Warhol och Jeff Koons. Matthias arbetar också medvetet mot rummet och tar det alltmer i besittning med installationer där målningarna, och färgen i sig, blir ett medel att fördjupa upplevelsen av tid och rum. Något han vill utveckla mer. Till sin konstnärliga verksamhet kan Matthias numera också räkna curatorns, eller organisatörens. Han har i olika samarbeten initierat flera samlingsutställningar, senast på Galleri Aronowitsch. – Ja, fast jag menar jag ser mig ju som konstnär, det är ett samarbete och ett utbyte av tankar, som en konstnärlig process. Jag ser ibland saker gemensamt hos vissa konstnärer och då är det kul att kunna

visa dem tillsammans.

Fascinationen för färg, bild, rum och form har alltid funnits, att se samband och nya möjligheter. Den som allra först ledde in Matthias på konstens bana var hans far, den idag bortgångne målaren Adrian van Arkel. Efter en viss tvekan kom han en dag hem med ett staffli till Matthias och saken var avgjord. Men det var inte oproblematiskt. – Vi hade många diskussioner, och någonstans kände jag att han alltid var osäker på att jag skulle kunna försörja mig på min konst. Säkert var det en oro som man ju har för sina barn, men det bottnade kanske också i att han tidvis hyste ett slags tvivel på sitt eget konstnärskap. – Men det betydde enormt mycket att se honom måla, inte minst hela somrarna. Då bar det av till Skåne, närmare bestämt trakten kring Mölle. Där tillbringade Matthias och Adrian van Arkel sommarmånaderna. Matthias var ofta ute på sjön med lokala fiskare för att med åren alltmer börja måla. – Såklart var det en väldig inspiration, och det känns så kul nu när jag med min familj just hittat ett sommarhus i trakten, säger Matthias. Inte för att jag absolut måste vara precis där, men visst det känns lite som att komma hem.

Frida Cornell